

NOTA INFORMATIVA Núm. 5/2007

LLEI DE DEPENDÈNCIA I CUIDADORS NO PROFESSIONALS

La Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència -la Llei de dependència- suposa un avenç legal i social positiu que, per primera vegada, reconeix drets subjectius a les persones en situació de dependència. Aquesta Nota Informativa no pretén, però, analitzar tota aquesta Llei. Només ho fa amb un aspecte parcial i des d'una perspectiva concreta: la regulació legal dels cuidadors no professionals.

El 12 de maig de 2007, el BOE va publicar el Reial Decret 615/2007, d'11 de maig, per regular l'enquadrament a la Seguretat Social dels cuidadors no professionals de les persones en situació de dependència.

Aquest Reial Decret té el seu origen en la Llei de dependència i, en concret, en la disposició addicional quarta, que preveu:

“ Reglamentariamente el Gobierno determinará la incorporación a la Seguridad Social de los cuidadores no profesionales en el Régimen que les corresponda, así como los requisitos y procedimiento de afiliación, alta y cotización”.

Des de la perspectiva que ara ens interessa, la Llei de dependència estableix un conjunt de serveis als quals tenen dret les persones en situació de

dependència, serveis que poden ser prestats de diferents formes, i regula també diferents prestacions econòmiques directes, en determinats supòsits. La Llei , **en el seu article 2**, defineix tres tipus de “cures”:

“Cuidados no profesionales: la atención prestada a personas en situación de dependencia en su domicilio, por personas de la familia o de su entorno, no vinculadas a un servicio de atención profesionalizada”.

“Cuidados profesionales: los prestados por una institución pública o entidad, con y sin ánimo de lucro, o profesional autónomo entre cuyas finalidades se encuentre la prestación de servicios a personas en situación de dependencia, ya sean en su hogar o en un centro”.

“Asistencia personal: servicio prestado por un asistente personal que realiza o colabora en tareas de la vida cotidiana de una persona en situación de dependencia, de cara a fomentar su vida independiente, promoviendo y potenciando su autonomía personal”.

A l'**article 18** es regula la *“prestación económica para cuidados en el entorno familiar y apoyo a cuidadores no profesionales”*.

“1. Excepcionalmente, cuando el beneficiario esté siendo atendido por su entorno familiar, y se reúnan las condiciones establecidas en el artículo 14.4, se reconocerá una prestación económica para cuidados familiares.

2. [...]Se establecerán las condiciones de acceso a esta prestación, en función del grado y nivel reconocido a la persona en situación de dependencia y de su capacidad económica.

3. El cuidador deberá ajustarse a las normas sobre afiliación, alta y cotización a la Seguridad Social que se determinen reglamentariamente.

4. Se [...] promoverá acciones de apoyo a los cuidadores no profesionales que incorporarán programas de formación, información y medidas para atender los períodos de descanso”.

I, a l'**article 19**, s'estableix la *“Prestación económica de asistencia personal”*

“ La prestación económica de asistencia personal tiene como finalidad la promoción de la autonomía de las personas con gran dependencia. Su objetivo es contribuir a la contratación de una asistencia personal, durante un número de horas, que facilite al beneficiario el acceso a la educación y al trabajo, así como una vida más autónoma en el ejercicio de las actividades básicas de la vida diaria. [...] se establecerán las condiciones específicas de acceso a esta prestación “.

Com ja s'ha dit, la Llei de dependència estableix un conjunt de serveis a la dependència, que són drets subjectius de les persones que tinguin reconeguda aquesta condició. Aquests serveis, però, poden ser prestats de diferents formes.

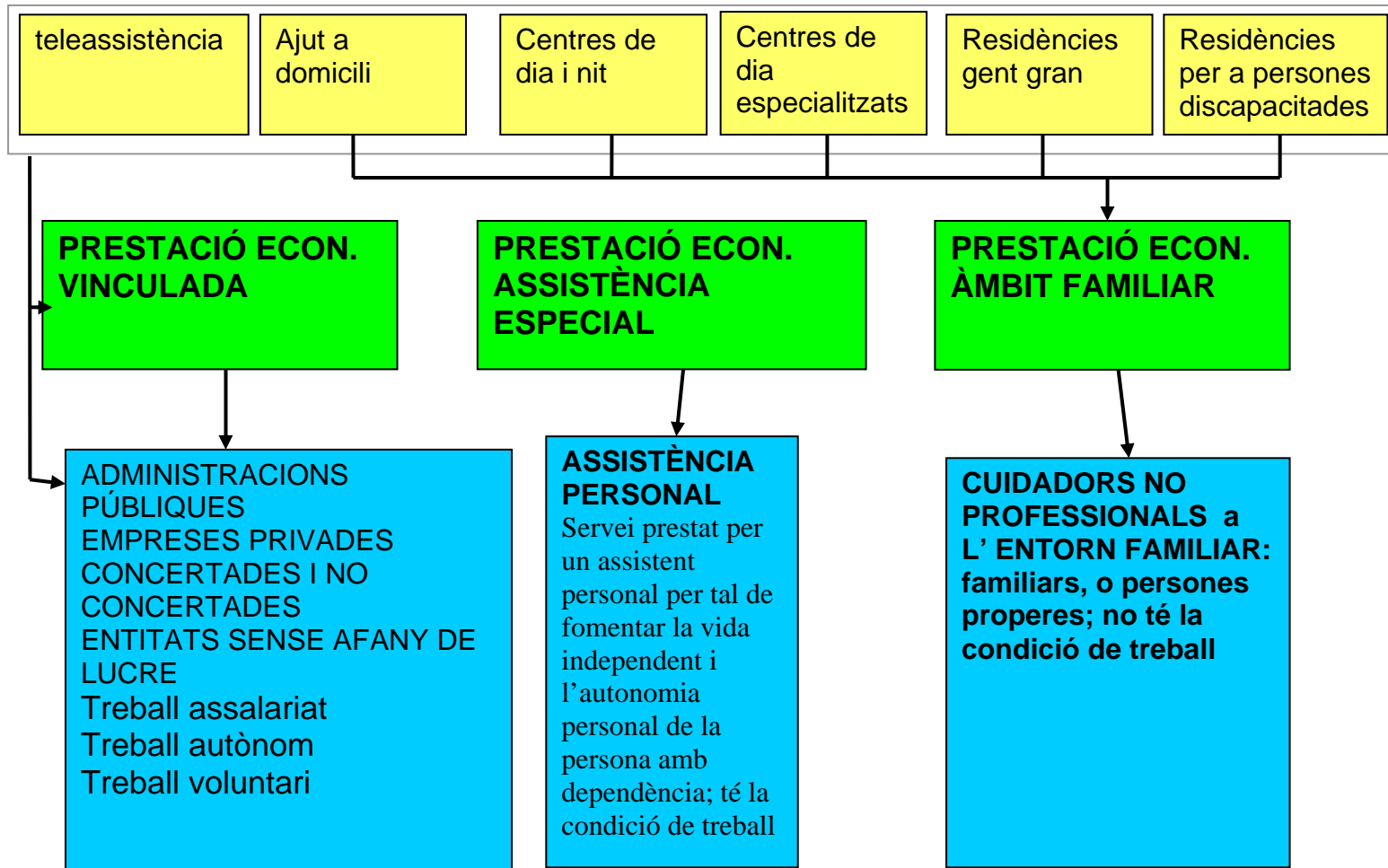
En el quadre de la pàgina següent podeu veure el conjunt de serveis, i entre aquests serveis aquells que poden ser “prestats” a l'entorn familiar i per persones cuidadores no professionals. Això no vol dir que en tots els supòsits possibles l'Administració hagi de reconèixer administrativament el dret a cobrar la prestació econòmica per la cura a l'entorn familiar, però potencialment l'abast possible d'aquesta forma d'atenció a la dependència pot acabar substituint els serveis d'ajut a domicili, als centres de dia i nit, als centres especialitzats, a les residències per la gent gran i a les residències per a persones amb discapacitat.

De fet, els serveis socials competents, una vegada reconegut el grau de dependència concret i a l'hora de decidir si la prestació econòmica per cura a l'entorn familiar és el recurs adequat, hauran de tenir en compte un seguit de circumstàncies - perfil de la persona amb dependència i les seves necessitats d'atenció i cura, els serveis públics i privats acreditats existents, les condicions de la llar, les condicions de la persona familiar o no familiar que s'ha de fer càrrec de la cura de la persona amb dependència. Només tenint en compte el conjunt de circumstàncies l'administració reconeixerà la prestació econòmica o, contràriament, considerarà que cal un altre tipus de prestació (de les que s'indiquen com a cartera de serveis en el quadre de la pàgina següent) per assistir a la persona amb dependència.

Així doncs, a la Llei hi ha tres tipus de “treballs d'atenció a les persones” i el Reial Decret 615/2007 regula l'enquadrament a la Seguretat Social de tots tres :

- El dels cuidadors no professionals.
- El dels cuidadors professionals.
- El dels assistents personals.

CARTERA DE SERVEIS PÚBLICS

CUIDADORS NO PROFESSIONALS. CONSIDERACIONS GENERALS

La Llei de dependència, al seu article 2.5 defineix les cures no professionals com aquelles prestades a persones amb dependència al seu domicili, per part de persones de la família o del seu entorn, no vinculades a un servei d'atenció professional.

Els articles 14.4 i 18, estableixen el caràcter excepcional d'aquesta prestació econòmica, sempre que es donin les condicions adequades de convivència i d'habitabilitat de la llar i així ho estableixi el Programa Individual d'Atenció (PIA).

El cuidador/a no professional podrà ser el/la cònjuge de la persona amb dependència i els seus parents per consanguinitat, afinitat o adopció fins a tercer grau de parentesc. De forma excepcional (aquesta seria una segona situació extraordinària per a la concessió de la prestació econòmica) també podrà ser cuidador/a no professional, una persona no familiar de l'entorn de la persona amb dependència, sempre que:

- L'entorn a on tingui el seu domicili la persona amb dependència hi hagi insuficiència de recursos públics o privats acreditats o altres factors geogràfics impedeixin o dificultin altres tipus d'atenció.
- La persona cuidadora, tot i no ser parent seu, resideixi al mateix municipi o a un municipi veí, de la persona amb dependència i ho hagi fet durant el període previ d'un any.

Així doncs, la prestació econòmica per tenir cura a l'entorn familiar és excepcional. L'ordinari serà la prestació d'un servei d'atenció dels inclosos a la cartera de serveis i, en tot cas, la prestació econòmica vinculada a la compra d'un servei d'atenció. Quan la persona cuidadora no professional sigui un parent fins al tercer grau, serà suficient que el PIA consideri oportú aquest tipus d'atenció, però quan qui faci de cuidador/a no professional no sigui familiar, serà necessari acreditar, a més, l'absència de recursos i els requisits de residència de la persona cuidadora perquè s'estableixi la seva idoneïtat segons el PIA.

Quantia de la prestació econòmica

El fet que una persona es faci càrrec, com a cuidador/a no professional, de l'atenció d'una persona amb dependència a la llar d'aquesta, dona dret a la persona amb dependència a percebre una prestació econòmica de 390 ó 487 euros mensuals, en els nivells 1 i 2 del grau de gran dependència, que és l'única que es reconeixerà durant l'any 2007. L'import d'aquesta prestació econòmica es determinarà aplicant a la quantia anterior un coeficient reductor segons la capacitat econòmica de la persona amb dependència.

També pel que fa a l'import de la prestació econòmica cal tenir present que es deduiran, d'acord amb el Reial Decret 727/2007, de 8 de juny, les quanties que la persona amb dependència estigui cobrant en els següents conceptes:

- Complement de gran invalidesa (article 139.4. LGSS).
- Complement d'assignació econòmica per fill a càrrec major de 18 anys amb un grau de discapacitat igual o superior al 75 %. (Article 182 bis. 2. c. LGSS).
- Complement per necessitat de tercera persona de la pensió d'invalidesa no contributiva (Article 145.6. LGSS).
- Subsidi d'ajut a tercera persona de l'article 12.2. c. de la Llei 13/19882, d'integració social de persones amb minusvalidesa.

Qui pot ser cuidador/a no professional a l'entorn familiar

La regulació dels cuidadors no professionals que fa l'article 1. apartat 1. del RD 615/2007, de 11 de maig, permet que assumeixin la condició de cuidador/a no professional el/la cònjuge, i els parents per consanguinitat, afinitat o adopció fins el tercer grau. Annexat al final d'aquesta Nota hi trobareu un quadre amb l'abast de cadascun dels tres graus de parentesc.

Però, el que també fa el Reial Decret 615/2007 - d'acord amb les previsions de la Llei de dependència- és establir, com a mesura excepcional, que altres persones, malgrat que no siguin familiars de la persona amb dependència, puguin tenir la consideració de cuidadors no professionals sempre que visquin, des de com a mínim un any abans, al mateix municipi que la persona amb dependència o en un municipi veí i, com ja s'ha dit anteriorment, sempre que hi hagi insuficiència de recursos públics o privats acreditats o altres factors geogràfics impedeixin o dificultin altres tipus d'atenció.

No hi ha dubte que aquesta possibilitat - que una persona que no sigui familiar de la persona amb dependència pugui fer de cuidadora no professional- suposa ampliar de forma excessiva el “treball no professional” i, en definitiva, la realització de tasques que no tenen la condició de treball a l’ àmbit de l’ atenció a la dependència.

La regulació que fa el RD 615/2007 dels cuidadors no professionals es pot analitzar des de diferents perspectives, però el que ara ens interessa és:

1. El no reconeixement com a treball de les tasques de tenir cura de les persones en l’ àmbit familiar.
2. Els cuidadors no professionals que no tinguin la condició de familiar de la persona amb dependència.
3. L’ opció legal a favor de l’ atenció a les persones amb dependència per part dels seus familiars o per part de persones del seu entorn.

1. El no reconeixement COM A TREBALL de les tasques de tenir cura de les persones en l’ àmbit familiar

La regulació del Reial Decret 615/2007, de 11 de maig, no deixa dubte sobre el fet que les tasques de cura de les persones amb dependència que es realitzen a l’ entorn familiar **NO TENEN LA CONDICIÓN DE TREBALL**. Aquesta caracterització com a **NO TREBALL** bé donada, per tres fets:

- La prestació econòmica és un dret de la persona amb dependència i per tant no és una contraprestació a la persona cuidadora pel seu “treball”.
- L’enquadrament del cuidador/a no professional a la Seguretat Social es fa en la condició d’assimilada a l’ alta (situació contrària i alternativa a la situació d’alta a la Seguretat Social com a treballador/a) , mitjançant la signatura d’un Conveni Especial amb la Seguretat Social.
- El tractament que és dona a la no-exigència de qualificació professional de les persones cuidadores no professionals - malgrat que es reconegui la necessitat d’ accions de suport a la seva formació-, que contrasta amb la necessària qualificació professional per als cuidadors/es professionals.

La regulació de **la prestació econòmica per la cura a l’ entorn familiar** com un dret subjectiu de la persona amb dependència comporta excloure el caràcter de treball de forma clara. La persona cuidadora no professional no

té cap tipus de dret sobre la prestació econòmica, ja que aquest no es pot considerar salari com a contraprestació pel treball realitzat, i que res té a veure la quantia d' aquesta prestació econòmica amb la cotització a la Seguretat Social a favor de la persona cuidadora no professional, que es fa per mitjà del Conveni Especial i a càrrec íntegrament de l' Estat. Si les mateixes tasques de cura es realitzen des de fora de l' entorn està clar que **SÍ** tenen el caràcter de treball.

El fet que el Reial Decret reguli l' **enquadrament dels cuidadors no professionals a la Seguretat Social per mitjà d' un Conveni Especial** també reforça, encara que de forma contradictòria, aquest caràcter de no treball de les seves tasques. La signatura d' un Conveni Especial amb la Seguretat Social, d' acord amb l'ordre del Ministeri de Treball núm. 2865/2003, de 13 d' octubre, determina “...*la iniciación o la continuación de la situación de alta o asimilada a la de alta [...] en razón de la actividad que el trabajador o asimilado desarrolle o haya desarrollado con anterioridad a la suscripción del convenio....*”.

Per això, l' objecte legal del Conveni Especial es “ *la cotización al Régimen [...] y la cobertura de las situaciones derivadas de contingencias comunes mediante el otorgamiento de las prestaciones [...], de la que asimismo quedan excluidas, [...] las situaciones de incapacidad temporal, maternidad y riesgo durante el embarazo y los subsidios correspondientes a las mismas. Asimismo quedarán excluidas del convenio especial la cotización y la protección por Desempleo, Fondo de Garantía Salarial y Formación Profesional*”.

La utilització del Conveni Especial amb la Seguretat Social no es fa d'acord amb el caràcter legal d'aquesta figura, que pressuposa la existència de treball i cotització a la Seguretat Social, ja sigui de forma prèvia o simultània amb el mateix Conveni Especial. La situació legal “assimilada a l' alta” només té la seva raó ser en què permet prorrogar els efectes de l'alta una vegada produïda la baixa a la Seguretat Social.

El Reial Decret 615/2007, suposa la regulació d' un nou Conveni Especial amb la Seguretat Social, que es pot subscriure sense que de forma necessària hi hagi d' haver, prèvia o simultàniament, treball i cotització.

El Conveni Especial amb la Seguretat Social que regula el RD 615/2007, de 11 de maig es pot subscriure, en la seva condició de cuidadora no professional a l'entorn familiar, amb una persona que mai hagi estat inclosa en algun dels diferents règims de la Seguretat Social. En aquest sentit, fins i

tot es podria parlar d'un ús del sistema de la Seguretat Social per una finalitat que no li és la pròpia.

Finalment, pel que fa a **la manca de qualificació professional** i a les **accions de suport** per a les persones cuidadores no professionals també cal posar de manifest que ni la Llei ni el Reial Decret obliguen als cuidadors no professionals de l'entorn familiar a tenir una específica formació per fer-se càrrec de la persona amb dependència, contràriament al que sí estableix la Llei pels cuidadors professionals.

En aquest sentit no deixa de ser contradictori que el Reial Decret estableixi una cotització per formació professional per l'ocupació al Conveni Especial que hauran de subscriure amb la Seguretat Social els cuidadors/es no professionals quan, de fet, no es reconeix la condició de treball a les tasques que realitzen. Sobre aquesta qüestió, però, es tornarà en un posterior apartat específic.

2. Les persones cuidadores no professionals que no tinguin la condició de familiar de la persona amb dependència.

És lògic i normal que la família de la persona depenent decideixi que un familiar (pràcticament sempre una dona de la família) es faci càrrec de l'atenció de la persona amb dependència. De fet, fins fa ben poc aquesta era la única opció. Ara, amb la Llei de dependència i el Reial Decret 615/2007, s'ha introduït la figura del cuidador no professional no familiar, per tenir cura de la persona amb dependència a la seva llar. Però, quina diferència o diferències hi ha entre una persona cuidadora professional i una cuidadora no professional que, de fet, fan la mateixa feina a la llar de la persona amb dependència? Cap, no hi ha cap diferència. És per això que hauria sigut necessari que la figura de la persona cuidadora no professional s'hagués limitat a les persones familiars directes de la persona amb dependència.

Pel que fa a les persones cuidadores no professionals que treballen en l'atenció a les persones amb dependència, la Llei de dependència hauria d'haver-les inclòs dins l'àmbit de cuidadores professionals i fer emergir, d'aquesta forma, una part dels contractes de treball que són i seran necessaris en el desplegament dels serveis que la pròpia Llei estableix.

Però no ha estat aquesta l'opció de la Llei de Dependència. La possibilitat que persones cuidadores no professionals - que no siguin familiars - tinguin cura de persones amb dependència en l'àmbit de la llar, com ja s'ha

dit, té un caràcter molt excepcional, però si aquesta possibilitat es fa efectiva, en quina situació ens podem trobar?

Fins ara, hi ha hagut un col·lectiu important de persones que han ofert el seu treball com a cuidadores de persones amb dependència: sobretot són dones immigrants i, de fet, ha estat un dels pocs treballs als quals han pogut accedir, tant de forma regular com irregular.

Amb la Llei de dependència, quan no es pugui atendre la situació de dependència amb els recursos públics i privats acreditats i la família opti per sol·licitar la prestació econòmica per tenir cura d' un familiar a la llar, els "treballs d' atenció" els podrà realitzar una persona cuidadora no professional, amb un únic requisit; que visqui des de fa un any, com a mínim, al municipi de la persona amb dependència o a un municipi veí. Establir com a requisit temporal 1 any de residència al mateix municipi sembla pensat més per facilitar-ho que per restringir-ho.

Aquest treball - que ara ja estan exercint un important col·lectiu de persones - es pot transformar, segons l' aplicació que es faci del Reial Decret 615/2007, en la realització d' unes tasques que no tenen la condició de treball.

Normalment, la tasca de tenir cura persones amb dependència a la llar es realitza com a treball "sumergit", però també com a treball domèstic (règim especial d' empleades de la llar) i, finalment, encara que en menor mesura, com a treball assalariat (règim general de la Seguretat Social). Aquest treball, però, té un valor en el mercat, i és el mercat el que determina la "retribució" que es percep.

Ara, si es fa una aplicació ampla de l' excepcionalitat prevista a la Llei de dependència i al RD 615/2007, el resultat serà que aquest tipus de treball pugui deixar de tenir la condició legal de treball i les persones cuidadores no professionals afectades entrin a la Seguretat Social per mitjà d' un Conveni Especial - com a situació assimilada a l' alta. Les úniques raons perquè es faci així, si es fa, és l' estalvi econòmic per l' Estat en el desplegament de la llei de dependència i la possibilitat de fer publicitat enganyosa sobre l'increment d' altes a la Seguretat Social.

Les possibles conseqüències negatives d' aquesta figura de cuidador/a no professional i no familiars per tenir cura - a l' àmbit de la llar -, de persones amb dependència són evidents:

- El no-reconeixement com a treball de les tasques que estan realitzant, i no cotitzar a la Seguretat Social pel seu treball i salari.
- La manca de qualificació professional, en la mesura que la llei de dependència no n'exigeix a aquestes persones de cap tipus per realitzar les tasques d'atenció a la dependència.
- L'existència d'una compensació econòmica en "diner negre"; si la persona cuidadora no professional pot, o ha de signar el Conveni Especial amb la Seguretat Social, és necessari que no estigui treballant i, automàticament, el que cobrarà per fer el que fa no ho declararà.
- La publicitat que fa el Govern d'unes taxes d'ocupació femenina sobredimensionades.

3. L'opció legal a favor de l'atenció a les persones amb dependència a l'entorn familiar per part dels seus familiars.

L'opció legal a favor de l'atenció a les persones amb dependència per part dels seus familiars (cuidadors no professionals) es pot analitzar des de diferents perspectives. el Govern ho fa, fonamentalment, des de la defensa de la llibertat d'elecció de qui ha de ser qui tingui cura de la persona amb dependència. Però també es pot analitzar des d'altres punts de vista; per exemple, tenint en compte el cost econòmic del servei d'atenció a la dependència o, també, prenent en consideració el necessari trencament del rol social de les dones com a cuidadores a l'àmbit familiar.

Quan, des de la **perspectiva de la llibertat d'elecció**, s'arriba al resultat que una dona - quasi sempre, per no dir sempre -, de l'àmbit familiar es fa càrrec de la cura d'un familiar amb dependència, com a cuidadora no professional, és poden produir diferents situacions :

Primera.- La dona que sempre ha tingut cura de l'entorn familiar i no s'ha incorporat mai al mercat de treball.

En aquest cas la regulació legal reconeix l'existència d'aquesta situació, li atorga una compensació econòmica per mitjà de la prestació de la qual es beneficiaria la persona amb dependència, i unes cotitzacions a la Seguretat

Social que podrien arribar a donar dret a la cuidador/a no professional - sempre que el temps cotitzat sigui el mínim exigít per accedir-hi- a cobrar prestacions econòmiques per invalidesa permanent o jubilació.

Segona.- La dona que té cura d' un familiar amb dependència i que, havent-se incorporat al mercat de treball, posteriorment l'ha abandonat.

En aquest cas la regulació legal reconeix l' existència d' aquesta situació, li atorga una compensació econòmica per mitjà de la prestació de la qual es beneficiaria la persona amb dependència, i unes cotitzacions a la Seguretat Social que podrien arribar a donar dret a la cuidadora no professional - conjuntament amb les cotitzacions que va generar quan treballava -, a cobrar prestacions econòmiques per invalidesa permanent o jubilació.

Tercera.- La dona que té cura d' un familiar amb dependència i que també treballa de forma assalariada, i que ara, en funció de la previsió de la Llei de dependència, abandona total o parcialment el mercat de treball.

En aquest cas la regulació de la llei de dependència incentiva l'abandonament del lloc de treball i afavoreix el manteniment del rol social tradicional de la dona com a cuidadora a l' àmbit familiar, apartant-la totalment o parcial del mercat de treball.

Quarta.- La llei de dependència , i ara el Reial Decret 615/2007, també contempen la possibilitat que es pugui tenir cura de persones amb dependència de l' àmbit familiar sense deixar de treballar assalariadament, però no es concreta en cap moment en quines circumstàncies es pot produir aquesta situació, encara que difícilment serà possible per tenir cura de persones que tinguin reconegut el grau de gran dependència.

Si s' analitza des de la **perspectiva del cost econòmic** de l' atenció a una persona amb dependència no hi ha dubte que el cost per l'Estat de les prestacions econòmiques que pagarà quan l' atenció es faci per cuidadors no professionals a l' entorn familiar , és extraordinàriament inferior al cost de la mateixa atenció si s' hagués de garantir per mitjans públics o per cuidadors professionals.

L'Estat, amb el pagament de la prestació econòmica (de 390 ó 487 euros mensuals, segons sigui nivell 1 ó 2 dins de la gran dependència) i del cost de la cotització del Conveni Especial , s' estalvia més del doble , en la

mesura que el cost estimat del servei d'atenció per les administracions públiques d' una persona amb un grau més alt de dependència és de 1400 euros mensuals, cost estimat que sens dubte és més baix que el cost real.

En el supòsit de cuidadors no professionals familiars , el respecte al dret d'opció a favor de la cura a la llar, més la compensació econòmica i el Conveni Especial amb la Seguretat Social, fan que no aparegui en un primer pla l' estalvi que suposa per les administracions públiques. Contràriament, en el cas que qui té cura sigui un cuidador/a no professional que no és familiar, no té sentit el dret d' opció a favor de la cura a la llar, i la prestació econòmica a favor de la persona amb dependència - que de fet serveix com ajut al pagament que ha de fer per l' atenció que rep- , i la signatura del Conveni Especial amb la Seguretat Social, apareixen exclusivament com un estalvi econòmic per les administracions públiques.

Finalment , si s' analitza des de la **perspectiva del necessari trencament del rol social de les dones com a cuidadores a l' àmbit familiar** no hi ha dubte que la llei de dependència, en la mesura que regula la figura de cuidadors no professionals que abandonen totalment o parcial el treball assalariat, “col·labora” amb el manteniment del rol social de les dones com a cuidadores apartades del mercat de treball , i seria contrari a un dels objectius explícits de la mateixa Llei , d' acord amb la seva pròpia exposició de motius - revisar el sistema tradicional d' atenció a la dependència per la incorporació efectiva i necessària de les dones al mercat de treball -, i d' acord també amb l' objectiu de la Llei orgànica per la igualtat efectiva entre dones i homes, perquè en lloc de remoure els obstacles i estereotips socials que fonamenten la desigualtat real, potència el seu manteniment.

CUIDADORS NO PROFESSIONALS. ENQUADRAMENT A LA SEGURETAT SOCIAL

Les persones cuidadores no professionals s' inclouen al Règim General de la Seguretat Social, en situació assimilada a l' alta, per mitjà de la signatura d'un Conveni Especial amb la Seguretat Social. Estar al règim general de la Seguretat Social, però en situació assimilada a l' alta, comporta que no es reconegui el caràcter de treball a les tasques de tenir cura de persones amb dependència a l' entorn familiar.

Els beneficis derivats de la prestació econòmica per tenir cura a l' àmbit familiar i de la regulació legal dels cuidadors no professionals queden reduïts a que sempre es millor que et donin alguna cosa (els diners de la prestació econòmica) per fer allò que ja fas, i a les cotitzacions a la Seguretat Social, en el cas que només les puguis obtenir mitjançant el Conveni Especial amb la Seguretat Social que regula el Reial Decret 615/2007.

El reconeixement de la prestació econòmica per tenir cura a l' entorn familiar suposa l' obligació de la persona cuidadora no professional de subscriure el Conveni Especial amb la Seguretat Social.

Com ja s' ha exposat anteriorment, la utilització de la figura del Conveni Especial amb la Seguretat Social no es fa d' acord amb el caràcter legal que fins ara ha caracteritzat a aquesta figura, que pressuposa l' existència de treball i cotització a la Seguretat Social, ja sigui de forma prèvia o simultània amb el mateix Conveni Especial. De fet, el Reial Decret 615/2007 suposa la regulació d' un nou Conveni Especial amb la Seguretat Social, que es pot subscriure sense que de forma necessària hagi d' haver, prèvia o simultàniament, treball i cotització.

El Conveni Especial amb la Seguretat Social

Les persones cuidadores no professionals estan obligades a subscriure un Conveni Especial amb la Seguretat Social i per tal de signar-lo no és necessari haver cotitzat a la Seguretat Social amb anterioritat.

Malgrat que és faci de cuidador/a no professional, no és necessari signar aquest Conveni Especial:

- Si la persona cuidadora no professional està treballant i està inclosa dins dels sistema de la Seguretat Social.
- Si està cobrant la prestació d' atur.
- Si té la condició de pensionista per jubilació.
- Si té la condició de pensionista d' incapacitat permanent.
- Si té la condició de pensionista per viduïtat o en favor de familiars i té 65 ó més anys.
- Durant els períodes que estigui gaudint d' una excedència per cura de familiars, que tingui la consideració de període de cotització efectiva, és a dir, durant el 1r any, d' acord amb la previsió de l' article 180.2. de la Llei General de la Seguretat Social, en la modificació

introduïda per la recent Llei orgànica per la igualtat efectiva entre dones i homes.

El Conveni Especial de la persona cuidadora no professional comporta una base de cotització per un total de 665,70 euros mensuals, durant l' any 2007.

El Reial Decret 615/2007 també regula altres supòsits :

Primer.- Si la persona cuidadora no professional ja té prèviament un conveni especial amb la Seguretat Social

Si la persona cuidadora no professional ja tingués signat prèviament un Conveni Especial amb la Seguretat Social, aquest conveni especial es donarà per finalitzat , i s' haurà de signar el Conveni Especial previst ara pels cuidadors no professionals.

En aquests casos - quan ja existeix un Conveni Especial amb la Seguretat Social -, si es vol mantenir la base de cotització corresponent al Conveni Especial preexistent, serà a càrrec directe del cuidador/a no professional el cost addicional al del Conveni Especial com a cuidador/a no professional. Com ja s' ha dit, el Conveni Especial de la persona cuidadora no professional comporta una base de cotització per un total de 665,70 euros mensuals, durant l' any 2007. En conseqüència, si la base de cotització del Conveni Especial anterior era superior, i es vol mantenir, s' haurà de pagar directament per la persona afectada la diferència entre la base de cotització del conveni especial com a cuidador/a no professional i la base de cotització del conveni especial anterior.

Segon.- Si la persona cuidadora no professional està treballant i redueix la seva jornada de treball per tenir cura d' un familiar

Si la persona cuidadora no professional redueix la seva jornada de treball amb pèrdua de retribució, el Conveni Especial es signarà i aplicarà als efectes de mantenir la base de cotització corresponent al treball que es realitzava .

Si la base de cotització corresponent al treball retribuït, anterior a la reducció de jornada, és superior a la suma de la base de cotització del temps de treball ara reduït més la base de cotització del Conveni Especial, serà a càrrec directe de la persona cuidadora no professional el cost addicional per la diferència fins a la base de cotització corresponent al treball retribuït, anterior a la reducció de jornada.

En cap cas es podrà superar la base de cotització corresponent al treball retribuït anterior a la reducció de jornada. En aquest supòsit cal tenir present que la recent Llei d' igualtat ha modificat l' article 180.3. de la Llei General de la Seguretat Social per tal d' establir que **les cotitzacions del primer any** de reducció de jornada per tenir cura de familiars fins el segon grau de consaguinitat i afinitat es computaran incrementades fins el 100%, als efectes de jubilació, incapacitat permanent, mort i supervivència, maternitat i paternitat. En definitiva, en aquest cas, durant el primer any de reducció de jornada, el cost del conveni especial que assumeix l'Administració General de l'Estat és de zero euros, perquè ja està cobert pel dret a la reducció de jornada per tenir cura de familiars.

Si el familiar que té cura d' una persona amb dependència ho és en 3r grau (oncles i nebots, besavis i besnèts), en la mesura que només està reconegut el dret laboral a la reducció de jornada per cura de familiars fins el 2n grau, el primer any també caldrà subscriure el Conveni Especial.

Tercer.- Si la persona cuidadora no professional està treballant i gaudeix d'una excedència per tenir cura d' un familiar

Si la persona cuidadora no professional està treballant i sol·licita una excedència per tenir cura d' un familiar amb dependència, el Conveni Especial es signarà i aplicarà als efectes de mantenir la base de cotització corresponent al treball que es realitzava.

I serà a càrrec de la persona cuidadora no professional el cost addicional de cotització entre la base de cotització del Conveni Especial i la base de cotització corresponent al treball que venia realitzant. En aquest supòsit cal tenir present que la recent Llei d' igualtat ha modificat l' article 180.2. de la Llei General de la Seguretat Social per tal d' establir que el **1 primer any** d' excedència per tenir cura d' un familiar fins el segon grau de consaguinitat i afinitat es considerarà **efectivament cotitzat** a tots els efectes. En definitiva, en aquest cas, durant el primer any d' excedència el cost del conveni especial que assumeix l' Administració General de l'Estat és de zero euros, perquè ja està cobert pel dret a l' excedència per tenir cura de familiars.

Contràriament, si el familiar que té cura d' una persona amb dependència ho és en 3er grau (oncles i nebots, besavis i besnèts), en la mesura que només està reconegut el dret laboral a l' excedència per cura de familiars

fins el 2n grau, el primer any també serà necessari subscriure el Conveni Especial.

Tramitació del Conveni Especial

Per tramitar el Conveni Especial s'ha d'aportar la resolució administrativa de concessió de la prestació econòmica per cura de la persona amb dependència i els documents acreditatius del parentesc o, en el cas que de forma extraordinària es reconegui la condició de cuidador/a no professional a una persona que no sigui familiar, de la concurrència de les circumstàncies de viure des de com a mínim fa un any, al mateix municipi que la persona amb dependència o en un municipi veí.

Acció protectora

La situació assimilada a l'alta derivada de la signatura del Conveni Especial només es tindrà en compte a efectes de les prestacions de jubilació i d'incapacitat permanent. No donarà dret a cap altre tipus de prestació econòmica de la Seguretat Social ni a prestacions d'atur.

Cotització del Conveni Especial

La base de cotització serà el topall mínim del Règim General de la Seguretat Social, és a dir, 665,70 euros mensuals, per l'any 2007.

Cotització a temps parcial

El Reial Decret 615/2007, regula la possibilitat que la dedicació a les cures no professionals sigui a temps parcial. És a dir, que en funció del grau de dependència de la persona amb dependència, l'administració competent pot decidir si cal una cura no professional a temps total o només a temps parcial.

Si només cal una dedicació a temps parcial per tenir cura de persones amb dependència a l'entorn familiar, la base de cotització del Conveni Especial amb la Seguretat Social es reduirà proporcionalment amb el límit del 50 % del topall mínim de la base de cotització.

Aquesta reducció de la base de cotització del Conveni Especial no és d'aplicació quan es produeix una reducció de la jornada de treball per poder tenir cura del familiar amb dependència. En aquest cas la suma de la

base de cotització pel treball que es continua realitzant i la base de cotització com a cuidador/a no professional no podrà ser superior a la base de cotització corresponent al treball a temps complert. Si és supera aquest límit en la base de cotització, és reduirà la base de cotització del conveni especial.

Tipus de cotització

A la base de cotització (665,70 euros mensuals durant l' any 2007) li serà d' aplicació el tipus vigent en cada moment. Aquest tipus està pendent de determinar-se.

Durant l' any 2007 s' aplicarà un coeficient reductor del 0,77.

Cotització per formació professional

Per tal de dur-se a terme les accions formatives legalment previstes, és cotitzarà en concepte de formació professional una quantia equivalent al 0,20 % de la base de cotització.

Qui és fa càrrec del pagament de les cotitzacions a la Seguretat Social i per formació professional

La persona cuidadora no professional no ha de pagar res. L' Administració General de l' Estat és farà càrrec del pagament per mitjà d' un conveni amb la Tresoreria General de la Seguretat Social.

LA FORMACIÓ DELS CUIDADORS NO PROFESSIONALS

La Llei de dependència, en el seu article 36, regula **la formació i la qualificació de les persones professionals i cuidadores de les persones amb dependència**, i ho fa també des de la perspectiva de la necessària qualitat en la prestació dels serveis (article 35 de la mateixa llei). De fet, la Llei obliga als poders públics a determinar les qualificacions professionals idònies per l' exercici de les funcions que calgui realitzar d' acord amb els diferents serveis a què la llei dona dret a les persones amb dependència i, també, a donar la formació bàsica i permanent necessària a les persones que hi treballin professionalment. I per tal de portar a terme aquesta qualificació i formació professional la llei també obliga als poders públics a promoure els programes i accions formatives necessàries i a fomentar la

col·laboració entre les administracions públiques, les universitats i les organitzacions professionals, sindicals, empresarials i del tercer sector.

Per la seva part, l' article 18. 4 de la Llei de dependència preveu que s'hauran de promoure accions de suport a les persones **cuidadores no professionals**, amb programes de formació. El Reial Decret 615/2007, en el seu article 4.4., contempla aquesta previsió de la Llei i estableix la cotització per formació professional del Conveni Especial en una quantia equivalent al 0,20 % de la base de cotització. Aquesta regulació legal resulta contradictòria amb el fet que no es reconegui la condició de treball a les tasques que les persones cuidadores no professionals realitzen, però sembla que ha estat la via que el govern ha trobat per realitzar les accions formatives: finançar-les com si fos formació professional - via cotització - i dur-les a terme en el marc de la formació professional per l'ocupació.

En aquest sentit, i per tal de desenvolupar les accions formatives (de moment no se sap quines, ni amb quina qualificació professional), el RD 615/2007, modifica el RD 395/2007, de 23 de març, de regulació del subsistema de formació professional per l' ocupació en dos sentits:

- Inclou els cuidadors no professionals com a destinataris de la formació professional per l' ocupació en la formació d' oferta dirigida a treballadors ocupats i aturats i gestionada per les administracions públiques competents i per les organitzacions sindicals i empresarials.
- Inclou els cuidadors no professionals en els col·lectius prioritaris per participar en les accions formatives, equiparant-los als col·lectius amb major dificultat d' inserció o de manteniment en el mercat de treball.

Així doncs, les persones cuidadores no professionals a l' entorn familiar, que no necessiten de qualificació professional específica per fer atenció a la dependència als seus familiars, tenen dret a formació professional, i se'ls hi reconeix la condició de col·lectiu prioritari per accedir a accions formatives.

Aquestes noves disposicions legals comporten la necessitat de definir i dissenyar el tipus d'accions formatives que es necessiten i prèviament establir els requeriments "professionals" mínims per la realització de les tasques d' atenció a la dependència.

CUIDADORS PROFESSIONALS I ASSISTENTS PERSONALS

El Reial Decret 615/2007, 11 de maig , també regula l' enquadraments de les cuidadores professionals (article 14.3 i article 17 de la Llei de dependència) i de les assistents personals (article 19 de la mateixa llei) a la Seguretat Social, i ho fa excloent-los del règim especial d' empleades de la llar , malgrat realitzin els treballs de cura de la persona amb dependència a la seva llar.

El Reial Decret 615/2007, deixa oberta la possibilitat que les persones cuidadores professionals i assistents personals puguin estar inclosos en el règim general o en el règim especial de treballadors autònoms.

Així doncs, les tasques que realitzen les persones cuidadores professionals i les que fan d' assistents personals **SÍ TENEN** la condició de treball a tots els efectes.

Barcelona, 03 de juliol de 2007

CERES

GRAUS DEL PARENTESC: CONSAGUNITAT I AFINITAT

Consanguinitat és el vincle de parentesc per la “mateixa sang” o generació.

Afinitat és el vincle de parentesc que s'estableix entre un cònjuge i els parents de l'altre cònjuge.

